

IME PUŠTAL IN NJEGOV POMEN

V neposredni bližini Škofje Loke leži naselje Puštal, ki ima v zgodovini važno mesto, saj je bilo tod dolga stoletja središče zemljiškega gospodstva, ki ga moremo v virih zasledovati od začetka 15. stoletja dalje. Puštalsko gospodstvo se je razvilo na tleh teritorialnega loškega gospodstva, je pa širilo v teku stoletij svojo posest tudi izven teh meja. Da sožitje obeh gospodstev ni bilo vedno idealno, je povsem razumljivo, saj si je puštalsko gospodstvo v marsikaterem pogledu lastilo pravice, ki so bile dotlej nesporna last teritorialnega loškega gospodstva (prim. P. Blaznik, *Kolonizacija in kmetško podložništvo na Sorškem polju*, SAZU I. Razprave II, 1955, str. 179 do 182).

Na drugi strani mesta pa naletimo še na drug Puštal; na to ime sem postal pozoren, ko sem zbiral ledinska imena za razpravo o kolonizaciji Sorškega polja. S tem imenom je označen hrib nad Trnjem, ki izrazito gospoduje nad vhom v Seško dolino (prim. *Kolonizacija*, o. d., str. 143).

Oba imeni sta seveda istega nastanka in je ohranjena najstarejša oblika iz leta 1291 kot Burchstal (P. Blaznik, *Urbarji freisinške škofije*, Seznam), kar je treba izvajati iz nemške besede Burgstelle, t. j. gradišče. Opirajoč se samo na ime, sem dal 1954 pobudo za poskusne sonde, ki so takoj odkrile arheološko lokaliteto, kjer čaka naše arheologe še zelo hvaležno delo.

Povsem jasno je torej, da nima ime Puštal nobene zveze z grajskimi hlevi (štalami) in da je brez podlage mnenje, po katerem naj bi puštalski grad sezidali nekdanji oskrbniki teh hlevov, kot pogršno sklepa Fr. Pokorn (Loka, Dom in svet VII, 1894, str. 567–568) in za njim M. Jamar (I. Tavčar, *Visoška kronika*, Klasje 16–17, 1948, str. 252; *Literarno-zgodovinska ekskurzija v Škofjo Loko*, Jezik in slovitvo VI, 1960/61, str. 155). Grajski hlevi loškega gospodstva so bili seveda nameščeni pri samem loškem gradu, ki je bil večkrat dozidavan in

prezidavan. Pred zadnjo fazo moremo te vrste poslopij zasledovati na prostoru današnjih dvoran med kapelo in okroglim stolpom.

Dr. Paole Blaznik

LJUDSKI PESNIK VALENTIN POLJANŠEK

Na svojem posestvu na Dobračevi pri Žireh živi širši javnosti malo znani Valentin Poljanšek, eden iz vrste ljudskih tvorcev, ki še danes ustvarjajo na Slovenskem. Njegova pesem zaradi širine snovi ni ponarodela; močno pa se je približala ljudski miselnosti v letih narodnoosvobodilnega boja, saj je bil v teh letih v svoji rodni okolici glasnik novega časa. To njegovo delo odlikuje iskrenost, saj je našel v teh letih v njem sozvočje s svojimi političnimi prizadevanji v predvojni Jugoslaviji, z njim pa je skušal vplivati tudi na svojo okolico.

Kot bister, znanja željan mladenič je v zadnjem desetletju prejšnjega stoletja začel z delom za kulturni dvig rojstne vasi. Pod vtisom podobnih prizadevanj je ustanovil na Dobračevi bralno in pevsko društvo, pozneje pa je bil tudi med ustanovitelji zadržne žage, opekarne, mizarske delavnice itd. Njegovo družbeno delovanje se je stopnjevalo z vključitvijo v socialnodemokratsko stranko, leta 1927 pa je bil v takratnem logaškem okraju izvoljen za oblastnega poslanca na listi JDS.

Poljanšek, ki se je bil že prej poskušal v pesmi, se je ob socialistični literaturi, ki jo je dobival iz Idrije, literarno vzgajal; njegova pesem je dobila vsebino, po večini borbeno, z jasno in premočrno podano mislijo. Že tedaj je dopisoval v Naprej, na katerega ga ni vezala le vsebina lista in njegovo svetovnonazorsko prepričanje, temveč tudi njegov urednik Anton Kristan, s katerim sta bila prijatelja. Od teh prvih dopisov ga je vodila pot preko Rodoljuba, Notranjca in pozneje Jutra v Brazdo, glasilo absolventov kmetijskih šol. Ljudski glas in Svoboda, kamor je pisal vzpodbudne članke, v dneh, ko so se že kazale grozote druge svetovne vojne, je objavila Svoboda kot uvodnik